

ἡμεῖς αὐτοὶ ἔχομεν τὴν ἀνοησίαν, διὰ τὰ τὰς κατα-
σκιάζομεν· ἡμεῖς οἱ ἴδιοι κάμνοντες ἀναγκαῖα εἰς
τὴν δῦδαιμονίαν ἐκεῖνα, ὅπου ἐκ φύσεως δεῦν εἶναι
τοιαῦτα, κατασάινομεν ἔραχῆαν καὶ δύσβατον, μᾶλ-
λον δὲ εἰπεῖν ἄβατον τὴν εἰς αὐτὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν
ἡ φύσις τὴν ἔκαμεν ὀκλωτέραν καὶ ἐπιτομωτέραν. Ἡ
φύσις ἀπαιτεῖ ὀλίγα, λέγει ὁ Βοήτιος (Παραμυθ.
Φιλοσοφ. Βιβλ. γ'.) καὶ τὸ λέγει ὁμοῦ μετ' αὐτὸν καὶ ἡ
πειρα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος. Ὁ πραγματικὸς κόσμος,
λέγει εἷνας ἄλλος Φιλόσοφος, ἔχει τὰ ὀρεῖά τε· μόνος
ὁ κατ' ἐπίνοιαν δεῦν ἔχει πέρατα· ὅλα ἐκεῖνα ὅπου
ἡμπορεῖν νὰ μᾶς κάμνῃ βελτίονας καὶ δῦδαιμονοερέας,
μᾶς τὰ ἔβαλεν ἡ φύσις παρρησία καὶ πλησίον μας,
λέγει καὶ ὁ Σενέκας. (Περὶ δῦποιίας, Βιβλ. Ζ'.)
Πόσον ὀλίγον ἐσιώδη εἶναι τέλος πάντων εἰς τὴν δῦ-
δαιμονίαν τὰ πλέτη, τὰ ἀξιώματα, τὰ μεγαλεῖα, αἱ
ἐξουσίαι καὶ τὰ παραπλήσια, διὰ τὰ ὅποια μαίνον-
ται οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι· πόσον μάλιστα ἀνίκα-
να εἶναι διὰ τὰ τὴν τωροξενήσαν, καὶ πόσον πολλακίς
τὴν ἐμποδίζεν, τὸ εἶπαν μυεῖοι· μάλιστα δὲ πάντων
τὸ ἀπέδειξεν ὁ Βοήτιος (αὐτόθι), περὶ τοῦ ὁποίου
ἡμεῖς μήτε τολμῶμεν νὰ ὀμιλήσωμεν, ὡς ἂν ὅπου
εἶναι γνωστότατον (1). Πρὸς τί τέλος λοιπὸν νὰ τι-
μῶμεν τόσον τὰ τοιαῦτα ἀγαθά;

Ἀλλὰ πρέπει ἄρα γε διὰ τῆτο νὰ τὰ ἀμελήῃ πάλιν
τινάς μετ' ἐλειότητι, νὰ τὰ καταφρονῆ, καὶ νὰ τὰ ἀ-
πορρίπτῃ; Μερικοὶ Φιλόσοφοι ἔφθασαν καὶ εἰς τῆτο,
καὶ εὔρον εἰς τῆτο δῦχαρείησιν· τὰ παραδείγματα τοῦ
Κράτητος, τῆ Διογενέας, καὶ τῆς λοιπῶν Στωϊκῶν εἶναι
δια-

(1) Σεβῆρος ὁ Λυποκράτωρ, ἀφ' ἧ διήλθεν ὅλας τὰς βαθ-
μὰς τῆς τύχης ἕως ὅπου ἔλαβε καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Γαλατίας,
πυρὸν εἶπεν τῶ κόσμῳ. Omnia sui, εἶπε, sed nihil expedie
quod est in omnia deum ὀφίλησαν τίποτε εἰς τὸ νὰ μὴ κάμωμεν
δῦδαίμονα. (P. Man. Aroth. Lib. VI.)

διαβόητα· καὶ καθ' ἑαυτὸς ἰξόρει ὅτι ὁ δεύτερος ἔρριψεν ἕως καὶ τὸν κύαθον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἔπινεν, ὁπότεν τὸ παράδειγμα εὐδὸς παιδίε τὴν ἐδίδαξεν, ὅτι ἤμπορεῖσε νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν τῆς χρείαν ἰκανώτατα μετὰ κοίλῳ τῷ χεῖρα. Μία φιλοσοφία μετρωτέρα δὲν ἀπαιτεῖ τοσαῦτα. Ἀπολάμβανέ τα, ἔλεγεν ὁ Πλάταρχος, (Περὶ Εὐθυμ. τῆς Ψυχ.) ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς τῷ ἐξουσίαν σου, μετὰ τῷ φειδωλίαν, ὅπῃ ἀρμάζει εἰς ἕνα φρόνιμον ἄνθρωπον· κανεῖς δὲν σοὶ ἐναντιόνηται εἰς τοῦτο· ὅμως σιωπήθισε νὰ ἤμπορῆς νὰ κάμνης καὶ χεῖς αὐτὰ, ὁπότεν σοὶ ἀρπαθῆν· σοχάσῃ πῶσας στιγμὰς ἀπερνᾷς εὐθυμότατος, χεῖς γὰρ συνεισφέρῃν εἰς τῆτο μήτε πλῆτη, μήτε τιμαῖ, μήτε μεγαλιᾶ· εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἐν ὅσῳ ζῶ εὐθυμος καὶ ἀυτάρκης, εἶμαι εὐδαίμων. Αὕτη λοιπὸν ἄς εἶναι ἡ πρώτη μου φροντίς· ὅσον δὲ διατῷ εὐθυμίαν καὶ ἀυτάρκειαν ὀλίγα χρειάζεται εὐδὸς φρόνιμος ἄνθρωπος· τῆτο ἄς παχίζω νὰ διατηρῶ· τὰ ἐπίλοιπα ἄς νομίζωνται περιττά· ἀπολάμβανέ τα ἐν ὅσῳ τὸ συγχαρεῖ ἡ τύχη, καὶ ὑπόφερε εὐθύμως τὴν ξέρησίν των, ὁπότεν σοὶ λείψῃν. Προπαρεσκλησμένος μετὰ αὐτὰς τὰς σκέψεις, ἤμπορεῖς τότε νὰ εἰπῆς ἀνδρείως μετὰ τῷ Ἐπικέρῳ εἰς τῷ τύχῳ· „δύνασαι νὰ με ἀραιρέσης ὅ,τι σοὶ ἀρέσκει· ὁ θυμός σου ὅμως δὲν θῆνη λει φθάσει ποτὲ νὰ μοὶ ποροξενήσῃ λύπῳ“ (1).

§. Δ'.

(1) Οὗτος εἶναι ὁ τρόπος, λέγει εἰς ἄλλο μέρος ὁ ἴδιος Πλάταρχος, πῶ νὰ μὴ θανῆται τις καλλίτερα τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἀγαθῶν, ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς τῷ ἐξουσίαν σου. Ὅς τις ἤμπορεῖ ἀφόβως νὰ εἰπῆ πρὸς τῷ τύχῳ „ἰδὺ μεν αὐτὶ φέρης· ὀλίγον δ' ἄχος ἦν ἀπολείπης“ οὗτος μόνος, ἀπηλαγμένος πού φόβου τῆς ἀποβολῆς, ἤμπορεῖ γὰρ αἰδανθῆ καλλίτερα τὴν ἡδονῳ τῆς ἀπολαύσεως.

§. Δ'. Πρόγνωσις, εἴτ' ἔμ προμελέτησις
τῆς κακῶν.

Εἶναι ὁμως περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀποβολή καὶ εὐὸς πράγματος, διὰ τὸ ὁποῖον ὀλίγον μᾶς ρέλει, μᾶς ἐγγίζει πικρῶς, μόνον καὶ μόνον δι' ὅ, τι μᾶς ἠκολούθησεν ἀποροδοκῆτως. Δεὴ ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ ἀποσῶμεν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ καθ' ὑπόληψιν ἀγαθὰ, θεωρῶντάς τε ὡς πράγματα μὴ ἀναγκαῖα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μας, ἀλλὰ πρέπει προσέτι νὰ εἴμεθα πάντοτε προπαρασκευασμένοι εἰς τὴν ἀποβολὴν αὐτῶν προμελετῶντάς τε ὡς ἐνδεχόμενον πρᾶγμα.

„ Πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι, λέγει ὁ Σκύε-
 „ κας, (Περὶ Παραμυθ. πρὸς Ἑλβίαν.) καὶ νὰ
 „ προβλέπωμεν ὅλας τὰς προσβολὰς καὶ ὅλας τὰς ὀρ-
 „ μὰς τῆς τύχης, πρὶν ἀκολουθήσεν. Ἡ τύχη εἶναι
 „ ἀφορητὸς εἰς ἐκεῖνος, εἰς τὰς ὁποίας ἔρχεται ἀπορο-
 „ δοκῆτος· ἐκεῖνος ὁμως, ὅστις τὴν προσμύει πάντο-
 „ τε, εὐκόλα ὑποφέρει τὰς προσβολὰς τῆς “.

Πρὸς τῆτο τὸ τέλος πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν μίαν ἔξιν, ἡ ὁποία καὶ εὐκόλος εἶναι καθ' ἑαυτὴν, καὶ ὄφε-
 λος μεγαλώτατον μᾶς προξενεῖ· καὶ εἶναι, ὅταν ἀ-
 κέωμεν τὰς τῆς ἄλλων δυστυχίας, νὰ ἐπιστρέψωμεν
 τὴν σκέψιν εἰς ἡμᾶς, καὶ γὰ ἐρωτῶμεν ἑαυτὸς τί ἠ-
 θέλαμεν κάμῃ, ἀλίπως μᾶς ἐσυνέβαινε τὸ κακὸν ἐ-
 κείνο, διὰ τὸ ὁποῖον παραπογοῦνται ἄλλοι. Ὅποιος
 θεωρεῖ, λέγει ὁ ἴδιος Σκύεας (αὐτόθι), τὰ κακὰ
 τῆς ἄλλων (τῆς ὁποίων βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἀπει-
 ρα), ὡς δυνάμενα νὰ ἀκολουθήσεν δὲκόλως καὶ εἰς
 αὐτὸν, αὐτὸς θέλει δεισκηταὶ πάντοτε καθωπλισ-
 μένος κατ' αὐτῆν, πρὸ τῆ νὰ τῆς ἀκολουθήσεν.

Οὕτως ὑπέφερε μὲ τὴσιν γαλιώλῃ ψυχῆς ὁ Ἀγα-
 ξαγόρας τὸν θάνατον τοῦ φιλπέτου ἡῆ τε, ὅστις πρὸς
 τὸν ἀναγγείλαντα ταύτην τὴν λυπηρὰν εἰδήσιν, ἰξού-
 ρον, εἶπεν, ἀπὸ πολλῆς ὅτι ὁ υἱός μου ἦτον θνητός·

„ἦδειν θνητὸν γεννήσας“. Τῆς αὐτῆς διαθέσεως ἦ-
 τον καὶ ἡ ἀπόκλεισις μιᾶς Λακεδαίμονος γυναικός· ἡ
 ὁποία μαθούσα, ὅτι ὁ μονογενὴς τῆς υἱὸς ἐφονεύθη
 εἰς τὸν πόλεμον, ἀντὶ τὰ ἐπιδοθῆ κατα τὸ ἔθος τῶν
 γυναικῶν εἰς θρῆνῆς καὶ ὀλοφυρμῆς, εἶπε μὲ ἀταρα-
 ξίαν ψυχῆς· ἰξῶρον ἀπὸ τῆς ὄρας, ὅπῃ τὸν ἐγέν-
 νησα, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποθανῆ. Καὶ διὰ τί νὰ μὴ
 μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς τὰ τοιαῦτα παραδείγματα, ἐπι-
 φέροι δὲσὸχως ὁ Πλούταρχος (αὐτόθι); διὰ τί, ὁ-
 πόταν μᾶς ἀκολουθῆ κανεὶνα ἐναντίον συμβεβηκός,
 ἀντὶ νὰ ἐπιδιδώμεθα εἰς ὀδυρμῆς καὶ ἀνασυναγμῆς,
 δεὺ λέγομεν ὡς ὁ Ἀραξαγόρας, καὶ ἡ Λάκαινα· ἰ-
 ξῶρον ὅτι τὰ ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς διαίτησιν τῆς ἀσά-
 τῆς τύχης, ἦτον ἐφήμερα καὶ ὄχι βέβαια· ἰξῶρον ὅτι
 ἐκεῖνος, ὅπου μοὶ ἔδωκε τῆς ἀρχῆς (ἐξουσίαν),
 ἠμπορῆσεν εὐκόλα νὰ μὲ τὴν ἀφαιρέσῃ· ἰξῶρον ὅτι
 ὁ φίλος μου ἦτον ἀνθρώπος, ζῶν διπλαθὴ φύσει δι-
 μετάβολον, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Πλάτων; Ἀνίσως
 ἀντὶ τῶν κοινῶν τέτων „δεὺ τὸ ἠλπιζον, ἄλλα προσε-
 „δόκων“ καὶ τὰ παραπλήσια, ἐκάμναμεν αὐτὰς τὰς
 σκέψεις καὶ προπαρασκολὰς, δεὺ ἔχανε τὸσον εὐκόλα
 τῆς ἡσυχίαν τῆς ἡ ψυχῆς.

δ. Ε'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπῃ ἐπιδέχομεθα
 Θεραπείαν.

Εἰς ἐκεῖνους, ὅπῃ διώνται νὰ ἀποσάσῃν ἐξ ὀλο-
 κλήρῃ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ μὴ ἀναγκαῖα ἀγαθὰ, εἰς
 ἐκεῖνους, ὅπῃ ἠμποροῦν νὰ εἶναι καθ' ἐκάστῃ ὄρας
 προπαρασκευασμένοι εἰς κάθε λυπηρὸν σωμαθῆμα,
 ἦτον ἴσως ἱκαναὶ αἱ προειρημεναὶ Θεραπείαι. Πρέ-
 πει ὅμως νὰ προβλέψωμεν καὶ διὰ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι
 δεὺ ἔχεν τὸσον ἀρετῆς καὶ δεξιότητα, καὶ οἱ ὅποιοι
 εἰς τὰ λυπηρὰ σωμαθῆματα πίπτουν εἰς ἀμηχανίαν
 καὶ ἀπελπισίαν. Τὸ νὰ εἰπῆ τινὰς εἰς αὐτὰς τί ἔπρε-
 πῃ

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 61

πε νὰ κάμην, διὰ νὰ εἶναι προπαρεσκευασμένοι, εἶναι ἄκαιρος θεραπεία· αὐτοὶ χρειάζονται βοηθήματα τῆς ὥρας, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐνεργόμενα· καὶ αὐτὰ πρέπει νὰ τὴς δείξωμεν.

Πρέπει λοιπὸν ἐν πρώτοις νὰ ἰδῶμεν, αὐτὸ κακὸν ἐπιδέχεται διόρθωσιν, ἢ ὄχι. Εἰς τὴν πρώτῃ πτώσιν ἢ παραμυθία προσφέρεται ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ δὲν πρέπει νὰ κάμη τινὰς ἄλλο, παρὰ, ἀντὶ νὰ ἐπέχη τὴν φαντασίαν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ παρόντος κακοῦ, νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὴν μέλλουσαν θεραπείαν, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ταύτης τῆς θεραπείας νὰ παρηγορῆται.

Τίς οἶδε μάλιστα, αὐτὸ εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις δὲν ἠμπορῆ νὰ χρησιμώσῃ εἰς μεγαλιτέραν παρηγορίαν τε καὶ ἢ ἰδίᾳ εἰκὼν τῆ ἀποβληθέντος ἀγαθοῦ, ἢ τοῦ κακοῦ, ὅπου δοκιμάζει; Εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ ἀγαθὸν γίνεται ποτὶς γλυκύτερον, ὅποτεν τὸ ξαναποκτήσῃ τινὰς, παρὰ πρὶν τὸ χάσῃ· καὶ ὁ λόγος ἐπισημῶς· ἐπειδὴ εἰς τὴν ἄμεσον ἡδονὴν, ὅπου αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ προξενεῖ, προστίθεται ἢ ἔμμεσος ἡδονὴ τῆς παύσεως τῆ ἀλγος, ὅπως εἶχε προξενήσῃ ἢ ἔλλειψίς τε. Διὰ τῆτο οἱ πανουργότεροι καὶ ἀχειβέστεροι ἐπικέρειοι ἐσωλήθιζαν ἐνίοτε νὰ σεροῦνται ἐπίτιδες πρὸς καιρὸν εἴνα ἀγαθὸν, διὰ νὰ αἰσθανθῆν ζωηροτέρην μετὰ ταῦτα τὴν ἀπόλαυσίν τε· ἔφθαναν μάλιστα καὶ νὰ ἐπιδιώκην ἐπιταύτῃ ἀλγηδόνας, διὰ νὰ δοκιμάζην τὴν ἡδονὴν τῆς αἰφνιδίας καταπαύσεώς των (1).

Τέ-

---

(1) Αὐτὴ ἢ σωήθεια δὲν εἶναι μακρὰν καὶ ἀπὸ τῆς ἐδικούσ μας καρπῆς, ὡς παρατηρεῖ ὁ Συγγραφεὺς τῆς περὶ φύσεως τῆς ἡδονῆς ἰδεῶν. Εἶναι, λέγει, ποθοὶ, οἱ ὅποιοι προάγουσι τὸν περίπατον ἢ τὸν χορὸν μέχρι κουράσεως, διὰ νὰ αἰσθανθῶν ἔπειτα, ἀφ' οὗ πέσῃν αἰσθητὰ, τὴν ἡδονὴν τῆς αἰφνιδίας καταπαύσεως τοῦ κόπου. Τὰ κνιστικὰ ποτὰ, οἱ δρυμῆς καὶ πικροὶ χυμοὶ, αἱ ἐρεθιστικαὶ κόνεις, εἰς τὰ ὅποια δεισσομεν πύσιν δὲ χαρῆσιν, δὲν εἶναι ἡδονικὰ διὰ ἄλλο, εἰμὺ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

62 Μέρ. Α'. Τμῆμ. Α'. Φαντασία.

Τὸτε λοιπὸν τεθκυτός, αἰσῶς εἷας ἀνθρώπος ἐν ᾧ ἔχει παρῆσαν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπισυμβαῖτος αὐτῷ κακῆ, ἢ τῆ ἀποβληθκυτός ἀγαθῆ, ἀπὸ τὴν δυσφορίαν ὅπου ἐντεῦθεν ὑποφέρει ἢμπορέση μετρῶντας πρῶτον τὴν ἡδονῶν, ὅπου θέλει δοκιμάσει τὴν σιγμῶν, ὅπου αὐτῆ θέλει παύσει, νὰ μεταφερθῆ ἔπειτα διὰ τῆς φαντασίας εἰς μίαν τοιαύτην σιγμῶν, καὶ νὰ ταυτισθῆ ἔπως εἰπεῖν μὲ αὐτῶν, εἶναι φανερόν, ὅτι θέλει προλάβῃ νὰ ἀπολαύσει ὅλῃν τὴν ἡδονῶν ἐκείνης τῆς εὐτυχῆς σιγμῆς, τὴν ὁποίαν ἢ εἰκῶν τῆ παρόντος κακῆ ἐχρησίμωσε νὰ τὴν αὐξήσι.

Τὸτο ἢμπορέσει ἴσως νὰ συμβῆ, θέλει εἰπῆ τις, αἰσῶς εἶμεν βέβαιος ὅτι θέλω ξαναποκτήσει τὸ ἀποβληθκυ ἀγαθόν, αἰσῶς εἶμεν πληροφορημένος ὅτι θέλω διορθώσει τὸ κακὸν ὅπῃ ὑποφέρω ὅταν ὅμως ἢ ἀπόβασις εἶναι ἀβέβαιος, τὸ πρᾶγμα εἶναι πολλὰ διαφορετικόν· ἐγὼ ὅμως λέγω ὅτι τὸ πρᾶγμα τότε ἀνάγεται εἰς ἓνα ἔργον ὑπολογισμῆ (λογαριασμῆ)· δεῦ ἔχη νὰ κάμη τινὰς ἄλλο, εἶμῆ νὰ ἐξετάσι ἀπὸ ποῖον μέρος ἢ πιθανότης εἶναι μεγαλιτέρα ἢ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ κατὰ τὸ βάρος τῆς λόγων· ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι, ὅπῃ εἰς τῆτον τὸν ὑπολογισμὸν σφάλῃν κοινότερον οἱ ἀνθρώποι· διὰ τὸ δίδουν μεγαλιτῶν δυνάμιν εἰς τῆς λόγους τῆ φοβεῖσθαι, καὶ δεῦ λογίζονται χεδὸν διὰ τίποτε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ τῆς ἐγκαρδιώσῃν. Ἀλλὰ καὶ αἰσῶς τεθῆ καὶ μία βεβαιότης πληρεσάτη, ἢ ὁποία καὶ ἔχει χώραν πολλάκις μάλισα εἰς τὰ κακὰ, ὅπῃ εἶναι ἐκ φύσεως ἢ περιωρισμῶν μέγχι τινὸς κακῆ, ἢ πρόσκεινά, δὲρίσκονται ὅμως ἀνθρώποι, οἱ ὅποιοι, ἀντὶ νὰ σοχάζονται τὴν μέλλουσαν παράμυθίαν, φαίνονται ὅτι δεῦ ἔχῃν ὄρεξιν εἰς ἄλλο, παρά νὰ θλίβονται μὲ τὸ αἰθνημα τῆ παρόντος κακῆ. Τὶ ἢμπορεῖ ὁ φιλόσοφος νὰ κάμη εἰς τοιάτης ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι θέλῃν ἐξάπαντος τὸ κακὸν τῆς; εἶμῆ νὰ τῆς θρηνηῆ διὰ τὴν αἰσιόλαν τῆς.

Ἐνας φρόνιμος ἀνθρώπος ὅμως θέλει ἰδῆ, ὅτι οὐ-

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῶ ψυχ. κακῶν. 63

φείλει νὰ κάμνη ὅλον τὸ ἐναντίον, νὰ δίδῃ διπλαδὴ
κάθε βάρος εἰς τὰς παραμικρὰς ἐλπίδας, διὰ νὰ ἀ-
παλλάτῃται, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἀπὸ τὸν φόβον.
Μία θεωρία θέλει τὸν ἐγκαρδιώσῃ εἰς τὸτο περισ-
σότερον. Ἡ θεραπεία τῶ κακῶ, ὅπῃ ἔχει λόγον νὰ
ἐλπίζῃ, ἔσω μικρὰ ἢ μεγάλη, τὸ κακὸν τε ὡς τὸσον
πάντοτε ἔχει νὰ μειωθῇ ἢ περὶ σασίς τε θέλει γέ-
νη πάντοτε ὀλιγώτερον ἀλγεινὴ, ἀπὸ ὅ, τι εἶναι πρὸς
τὸ παρόν· δεῦν ἢμπορεῖ λοιπὸν νὰ ἐλπίζῃ, παρὰ
μίαν κατ'ἰστάσιν καλλιτέραν· ἔχει ἄρα λόγον κατὰ
πάντα ἕξ ὅποιον νὰ παρηγορῆται.

δ. 5'. Περὶ τῶ κακῶν, ὅπου δεῦν ἐπιδέ-
χονται θεραπείαν, εἴτ' εἰς διόρθωσιν.

Τὸ χειρότερον εἶναι ὅποταν τὸ κακὸν δεῦν ἐπιδέχῃ-
ται διόρθωσιν· εἶναι ὅμως χειρότερον εἰς μόνους τὰς
ὀλιγογνώμονας καὶ μὴ καθωπλισμένους καθὼς πρέπει
μὲν τὰ ἐκ τῆς φιλοσοφίας βοηθήματα· διὰ τὶ ὁ σο-
φὸς ἰξόρρει ὡσαύτως καὶ εἰς αὐτὰ νὰ παρηγορηθῇ·
εἰς αὐτὰ μάλιστα ἠδυνέται περισσότερο νὰ δεῖξῃ
τὴν ἀρετὴν τε· διὰ τὶ εἰς τὸ νὰ παρηγορηθῇ διὰ ἓ-
να κακὸν, ὅπῃ ἢμπορεῖ εὐκολὰ νὰ διορθωθῇ, ὀλί-
γη ἀρετὴ χρειάζεται. Αὐτὸς ἰξόρρει νὰ ἀποκρίσῃ τὴν
δύσκολον μὲν, ὅμως ὠφελιμωτάτην ἔξιν, νὰ ὑποτάσ-
σῃται ἀπαράχως εἰς τὴν νόμον τῆς ἀνάγκης· ἔχασα,
θέλει εἰπῆ, τὸν πατέρα μου, ἢ τὸν ἀδελφόν μου, ἢ
τὸν φίλον μου, τὰ φίλτατα· ἢ πληγὴ εἶναι μεγάλη,
πλὴν δεῦν ἐπιδέχεται θεραπείαν· μήτε τὸν εἶνα, μή-
τε τὸν ἄλλον ἢμπορῶ νὰ ἀναστήσω· λοιπὸν τί ὠφε-
λεῖ νὰ τὸ συλλογίζομαι; „ Σκληρὸν μὲν, ἀλλὰ διὰ
„ τῆς ὑπομονῆς γίνεται καλλίτερον, παν ὅ, τι ἀθέμι-
„ τὸν εἶναι διορθῶσαι, θέλει εἰπῆ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶ
„ Ὁρατὶε “.

64 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρτασία.

Ἡ ἀπάραχος αὕτη ἀνδρεία τῆς ψυχῆς φαίνεται, ὅτι ἦτον εἰς τοὺς Στωϊκῆς ἰδιάζουσα περιαισώτερον, παρά εἰς ἄλλης· τελάχισον εἰς αὐτῷ ἐπαίρυνταν αὐτοὶ οἱ Φιλόσοφοι. Ἐγὼ ὅμως στοχαζομαι, ὅτι τὸ νὰ ἀποκρίση τινὰς τῷ ἔξιν τῷ ὑπέκειν ἀπαράχως εἰς τοὺς νόμους τῆς ἀνάγκης, δεῖ εἶναι τέλος πάντων τόσο δύσκολον, ὅσον νομίζεται· φθάνει νὰ ἐπιδοθῇ τινὰς εἰς τοῦτο μὲ ἀπόφασιν εἰς τὰς πρώτας περιστάσεις· φθάνει νὰ ἐπαναλαμβάνη μὲ σταθερότητα καθ' ἑαυτὸν τὸ, ὃ γέγοιτε, γέγονε· διόρθωσις δεῖ εἶναι· ἄς προσέχω εἰς τὰ λοιπά.

Κάποιος μάλιστα ἔφθασε νὰ εἰπῇ, ὅτι δεῖ εἶναι εἰς τὸν Κόσμον κακὸν δὲχολοῦποφερότερον ἀπὸ τὸ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως· καὶ ὁ λόγος ἴσως εἶναι οὐχ ἦττον ἀληθῆς, ἢ ὀξύς καὶ ἀγχίνης· διὰ τὴν μίαν ἐλπίς ἀμυδρὰ πολλὰκις θλίβει περιαισώτερον, παρά ὅτι παραμυθεῖ, διὰ τὰς παραχὰς καὶ ἀνησυχίας τῆς ἀντικειμένου φόβου. Ἐγὼ μάλιστα θέλω προδέσει τοῖς εἰρημνίοις, ὅτι τὸ μεγαλήτερον κακὸν ὅπου γνωρίζω εἰς τὰς θλίψεις, εἶναι ὁ σάλος τῆς ἀβεβαιότητος, εἴνα μὲν διὰ τὰ συχνὰ τινάγματα ὅπῃ λαμβάνει ἑξ αὐτῆς ἡ ψυχὴ, ἄλλο δὲ δι' ὃ, τι τότε εἶναι δυσκολώτερον νὰ ἠμπορέση τις νὰ ἀποσπάσῃ τὴν διάνοιαν ἀπὸ τὴν λυπηρὰν ἰδέαν. Ἐξ ἐναντίας ἡ βεβαιότης τῆς, ὅτι τὸ κακὸν εἶναι ἀθεράπυτον, ὅτι εἶναι ἀφύκτον, ὅτι δεῖ ὠφελεῖ πλέον νὰ τὸ συλλογίζηται τινὰς, προξενεῖ μίαν κάποιαν γαλιύλω καὶ δὲσάθειαν· διὰ τὴν ὁ ἀνθρώπος τότε πέρνει τὰ μέτρα τα, ἀποφασίζε-ται καὶ ἠσυχάζει· καὶ τοσάτω μᾶλλον, καθ' ὃ, τι ἠμπορεῖ τότε καλλίτερα καὶ δὲχολώτερα νὰ μεταχειριθῇ τὰ ἀνωτέρω εἰρημνία μηχανικὰ μέσα εἰς διάχυσίν τα, μὲν ἔχωντας πλέον τί, τὸ ὁποῖον νὰ τὸν ἀναγκάζη νὰ ἀνακαλῆ καὶ ἄκων τῷ λυπηρὰν ἰδέαν, καὶ νὰ τῷ φέρη πάντοτε ἐμπροσθέν τα.

Ἄλλ' εἰς τὰ ἀθεράπυτα κακὰ δεῖ εἶναι ἄρά γε ἄλλο μέσον παρά τοῦτο, διὰ νὰ ἠσυχάσῃ τινὰς ὅπω-
σάν;

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 65

σοιῶ; εἶναι ναὶ, πολλά, καὶ πολὺ παραμυθητικώ-
τερα.

δ. Ζ'. "Ὅτι κάθε κακὸν ἔχει κάποιαν
ἀνταμοιβήν,

Οἱ Ζωγράφοι καὶ Ἀγαλματοποιοὶ νοσιμῶνται ἐπίο-
τε γὰ χηματίζου τεχνικῶς κάποιαν εἰκόνα εἰς ἕο-
πον ὅπερ θεωρεῖσθαι ἀπὸ εἴνα μέρος γὰ παρασαίνου
εἴνα πρόσωπον χαριέσατον καὶ δὴωρεπέσατον· καὶ ἀπὸ
τὸ ἄλλο, εἴνα τέρας ἀμορφον καὶ φρικωδέσατον. Τοιαῦ-
τα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγ-
ματα· ὅλα σχεδὸν ἔχου ὄψιν διττήν· ἡ δὲ διαφορὰ
εἶναι ὅτι ὁ μὲν μικρόν καὶ ἀφύη ἀνθρώπος ποροση-
λόγεται δὴθὺς εἰς τὴν λυπηρὰν ὄψιν τῆς πραγμά-
των, καὶ καταπίπτει (ἔξασθνίζεταί)· ὁ δὲ νεγεχῆς
ερέφει δὴθὺς τὴν εἰκόνα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ πα-
ραμυθεῖται.

Ἀλλὰ πῶς ἡμπορεῖ γὰ γνῆ τῆτο, θέλει εἰπεῖται,
καὶ εἰς τὰ κακά, ὅπερ δὲν ἔχου θεραπείαν; Ἄν δὲν
ἔχου θεραπείαν, ἔχου ὅμως ὅλα κάποιαν ἀνταμοιβήν·
διὰ τί δὲν εἶναι, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, κακὸν, ὅπερ γὰ μὴν
εἶναι συνωδόμενον μὲ κάποιον καλόν· ἕνας Λεῖβνι-
τιανὸς μάλισα ἠθέλεν εἰπεῖ, ὅτι εἶναι ὅλα καλά·
ὁ Ῥοβινέτος, ὅτι τὰ καλά καὶ τὰ κακά εἶναι εἰς ἰσο-
σαθμίαν· ἐγὼ ὡς τόσον δὲν λέγω μήτε τὸ εἴνα μή-
τε τὸ ἄλλο· ἀλλ' ὅτι κάθε κακὸν ἀνταμείβεταί ὡς τὰ
πολλά μὲ κάποιον καλόν, καὶ μᾶς πληροφορεῖ εἰς
τῆτο ἡ καθ' ἡμέραν πείρα. Ποσάκις, λέγει ὁ Φοντε-
νέλλης, διὰ κάποιαν συμβεβηκότα, τὰ ὅποια κατ' ἀρ-
χὰς μᾶς ἐφάνησαν ἀφόρητα δεινὰ, δὲν μένομεν μετὰ
ταῦτα τόσον δὴ χαριεσημένοι, ὅπερ ἠθέλαμεν δυσαρεση-
θῆ ὑπερβολικά, ἀνίσως δὲν μᾶς συνέβαινον; Ἡ ἰ-
δία δεινότης τῆ κακῆ, ποροθέτει ὁ Π. Στελλίνιος, σά-

Elem, di Fil. T. IV, E

ναργεῖ πολλάκις εἰς τὸ νὰ πορεύθῃ ἀπ' αὐτὰ εἰς καλὸν μεγαλιότερον· ἐπειδὴ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνο, ὅπῃ συμβαίνει εἰς τὰ ὕδατα μιᾶς πηγῆς, τὰ ὅποια ὅσον ὑψηλότερα σιχόνονται, ἀπὸ τὸσον ὑψηλότερα πίπτειν.

Τί νὰ ἀπαριθμῶμεν ὅλας τὰς ἀνταμοιβάς, ὅπῃ σωφροσύνην σχεδὸν πάντοτε ὅποιονδήποτε κακόν; τὰς παραμυθίας τῶν φίλων, καὶ τῶν συγγενῶν· τὴν προσημίθειαν, ὅπῃ βλέπομεν νὰ λαμβάνει οἱ ἄλλοι περὶ ἡμῶν, ἢ ὅποια μᾶς παραμυθεῖ διὰ τῆς καλῆς ὑπολήψεως, εἰς τὴν ὅποιαν δείχνει ὅτι μᾶς ἔχειν· τὴν διδασκαλίαν, ὅπῃ μᾶς χορηγοῦν αἱ δυσυχίαι εἰς τὸ νὰ μάθωμεν νὰ κυβερνώμεθα καλλίτερα (1)· τὴν δικαιοσύνην ὅπου μᾶς προσφέρουσι διὰ νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀληθεῖς φίλους ἀπὸ τὰς ψευδεῖς· τὴν ἐπίγνωσιν τῶν σφαλμάτων εἰς τὰ ῥόδα καὶ ἐπίκηρα πράγματα τῆς γῆς· καὶ ἄλλα μυρία, τὰ ὅποια ὅλα ὁμῶς ὡς μὲν δύνειν εἶναι μικρὰ καὶ δὲκαταφρόνητα;

Δύνειν πρέπει νὰ παραλείψωμεν ἐνταῦθα μίαν σκέψιν, ἢ ὅποια συυτελεῖ πολλά εἰς τὸν σκοπὸν μας, καὶ εἶναι, ὅτι πολλάκις ἢ ἀποβολὴ εὐδὸς ἀγαθῶν, θεωρητικὴ καθ' ἑαυτῷ, δύνειν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ κατάπαυσις τινὸς κακῶν, ἢ τινὸς ζημίας. Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι, καὶ μετῴθου εἰς παροιμίαν, λέγει ὁ Ἀββᾶ Τραβλέτ (Δοκίμ. περὶ διαφόρων ὑποθέσεων Φιλοσοφικῶν καὶ Ἠθικῶν Τόμ. Α'), ὅτι τὰ μεγάλα πλῆθη, εἶναι μεγάλα ἐνοχλήσεις· καὶ θέλομεν ἰδῆ καὶ ἡμεῖς ἐν οἰκείῳ τόπῳ πόσον πρέπει νὰ προτιμάται τῶν μία ἀναπαυτικὴ μεσότης. Ὡσαύτως τὰ ἀξιώματα δύνειν εἶναι ἄλλο, λέγει ὁ Σενέκας, ὅτι μὴ δολοίκα

(1) Ἡ τύχη μᾶς διορθώνει ἀπὸ πολλὰ ἐλαττώματα, πῶς ὅποια ὁ λόγος δύνειν ἠθελεν ἠμπαρέση νὰ διορθώσῃ, λέγει καὶ ὁ Δύκας Ῥοχιφουκάλτ. De la Rochefoucault. (Ἰστορικ. 187.)

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 67

λεία (σκλαβεία) τιμημένη (1)· ἡ ἀρχὴ (ἐξουσία) δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία μέριμνα νὰ ἐπαρτυπῆ τινὰς εἰς τὴν τῆς ἄλλων διαγωγὴν, νὰ φροντίζῃ διὰ τὰς χρείας τῆς ἄλλων, νὰ ἀκῆ τὰς διαφορὰς των, νὰ καταλλάττῃ (εἰρυσίῃ) τὰς λογομαχίας των, γὰ καθυσυχάζῃ τὰς ταραχὰς των· ὅλα τὰ τοιούτοῦσ' ἀγαθὰ ἔχον κάποιαν παραπλησίαν ἐνόχλησιν, ἢ κατ' ἀπαύσις τῆς ὁποίας προξενεῖ πολλάκις εἰς τὸν φιλόσοφον ἠδονὴν μεγαλιτέραν ἀπὸ τὴν λύπην, ὅπου προξενεῖ ἢ ἀποβολὴν αὐτῆς τῷ ἀγαθῷ.

Δὲν εἶναι κακόν, ἐνὶ λόγῳ, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ εὕρῃ κάποιαν ἀπαμοιβὴν, διὰ νὰ παρηγορῆται· αὐτὸς εἶναι, λέγει ὁ Πλούταρχος, ὡς ἀνὴρ τὴν μέλισσαν, ἢ ὁποία ἀπὸ τὸν πικρὸν θυμὸν λαμβάνει μέλι γλυκύτερον. Ὁ Ζήνων ἀποβαλὼν εἰς εὐναυάγιον ὄλλω τὴν περυσία του, ἐχάρη δι' ὅ,τι τῷ ἔδωκεν δικαιοσύνην νὰ πρόσκηται καλλίτερα εἰς τὰς ἐπιστήμας (2). Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐξομολογῶν ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας καὶ καταφυγὼν εἰς τὰς Θήβας, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν δίδαίμονα, ὅτι ἠμποροῦσεν ἐκεῖ, μακρὰν ἀπὸ τὰς κοινὰς φροντίδας, γὰ ἀκροάζηται τὸν Κράτητα.

§. Η'.

(1) Ὁ Διογενὴς πρὸς εὐνα, ὅς τις ὑπερεξεδείαζε τὴν εἰς τὰς θύρας Ἀλεξάνδρου τύχην τῷ Καλλιθέῳ, εἶναι, ἔπει, μάλιστ' ἀδυσυχεύσατος, ἐπεὶδὴ πρέπει νὰ γλυματίζῃ καὶ νὰ θειπνῆ ὅχι ὅταν ἔχῃ ὀρεξίν, ἀλλ' ὅταν ἀρέσκη τῷ Ἀλεξάνδρῳ.

(2) ,, Νεῦν δὲ πλόηκα, ὅτε νεναυάγηκα. (Πλούταρχ. Ἀποφθ.) Ὡσαύτως καὶ Ἀναξαγόρας ἐν τῇ ἀποβολῇ τῶν πραγμάτων που παρηγορεῖτο λέγων· ,, Εἰ μὴ ταῦτα ἀπώλοντο, ἐκ αὐτῶν ἐσώθη αὐτὸς· σῶτηράν ἀνιττούμενος τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὴν ὁποία πᾶν κινάγκασαν αἱ δυσυχίαι.

68 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

δ. Η'. "Οτι τὰ κακὰ εἶναι πάντοτε μικρότερα ἀπὸ ὅ,τι φαίνομαι.

Ἀλλὰ ἐκτὸς τοῦ καὶ ἰσόρρη τινὰς νὰ σρέφῃ δὲ θυὸς τὸ ὄμμα εἰς τὴν καλλιτέραν ὄψιν τῶν πραγμάτων, πρέπει προσέτι νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτῆς τὴν χειροτέραν ὄψιν θεωρούμενα, εἶναι πάντοτε ὀλιγώτερον βάρεια ἀπὸ ὅ,τι τὰ ζωγραφίζει ἡ φαντασία. Δὲν εἶναι κἀνείνα πρᾶγμα κακὸν εἰς ἡμᾶς ἔλεγχον ὁ Μένανδρος, ἀνίσως πληροφορηθῶμεν, ὅτι δὲν εἶναι τοιαῦτον· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὄπλον, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Στωϊκοὶ ἀνθίσταντο εἰς κάθε δυστυχίαν. Ἀποκλείοι- πες ἀπὸ τῆς κλάσιν τῆς κακῶν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν εἶναι κακία, παρηγορῶντο εἰς τὰς δυσυχίαςτων, ἀποποιούμενοι καὶ τὸ νὰ τὰς ὀνομάζων κακά. Ὁ Ἐπίκτητος ἠθέλησεν ἀκόμη περαιοτέρον· ὁπότεν, ἔλεγε, θλίβησαι εἰς κἀνείνα λυπηρὸν συνηθίμα, συνηθίζε νὰ λέγῃς καθ' ἑαυτὸν, αὐτὸ δὲν εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου φαίνεται, αὐτὸ εἶναι φιλή φαντασία· ἀλλὰ νὰ συνηθίσῃ τινὰς νὰ θεωρῇ ὡς φιλή φαντασίαν καὶ ἐκεῖνα ὅπῃ εἶναι πράγματα, εἶναι ἔργον πολλὰ δύσκολον, τὸ ὁποῖον τὸ ἀφίνομεν εἰς τὰς Στωϊκὰς τὰς συνηθισμύνας εἰς τοιαύτας δοκιμασίας. Εἰς ἡμᾶς ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι χαλινωμένη ἡ φαντασία, εἰς ἔσπον ὅπου νὰ μὴ παρασταίνῃ ὡς πραγματικὰ ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν εἶναι τοιαῦτα.

Ὡς τὰ πολλὰ εἰς τὰς δυσυχίας ἐκεῖνο, ὅπῃ μᾶς θλίβει, δὲν εἶναι τὸ κακὸν, ὅπου ἐνεργεῖα δοκιμάζομεν, ἀλλ' εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἰδεάζομεθα μὲ τὴν φαντασίαν. Μία μητέρα μένει ἔξαφνα χήρα μὲ πολλὰ παιδιά, καὶ μὲ ὀλίγην κατάστασιν· αὐτὴ εἶναι καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ αἰθαύεται ὀλιγώτερον τὴν δυσυχίαντες, αὐτὸς ὁ καιρὸς εἶναι βέβαια αἱ πρῶται ἡμέραι τῆς ἀτυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀκόμη κάποιον τὶ εἰς βοήθειαν τῆς παιδίωντες· ἢ σὺ-

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχῆ κακῶν. 69

ἡ ἔνδεια καὶ σένοχωρία ἐπισυμβαίνει μετὰ ταῦτα. Μὲν ὅλον τοῦτο εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τὴν βλέπομεν γὰρ εἶναι εἰς ἐχάτῳ ἀπελπισίαν· ποροχωρεῖντος τῆς χρόνου, ἡ λύπη μειᾶται, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀξυφανίζεται. Πόθεν ποροέρχεται λοιπὸν νὰ λυπῆται τόσον, ὅποταν ἀκόμι δὲν αἰσθάνεται τὴν ζημίαν, καὶ ὅποταν ἔπαυσε νὰ αἰσθάνεται τὴν ζημίαν, νὰ μὴ λυπῆται πλέον; ἢ οἱ ὅτι ἡ φαντασία, ἡ ὁποία συνηθίζει νὰ μεγαλυῶν ὅλα τὰ πράγματα, τὴν κάμνει νὰ θεωρῆ τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν πλέον φεικτὴν ὄψιν. Τότε νομίζει κάθε πρᾶγμα ἀφωρισμένον χωρὶς θεραπείαν· τότε κάθε ἐλπίς ὀξυρίζεται ἀπὸ αὐτὴν διὰ πάντα· βλέπει ἑαυτὴν εἰς τὰ ἔσχατα κακά. Ὁλος αὐτὸς ὁ φόβος μειᾶται κατ' ὀλίγον ὀλίγον· κάθε βῆμα, ὅπῃ κάμνει ἀπὸ τὴν φαντασίαν εἰς τὸ πραγματικόν, τὴν κάμνει νὰ βλέπῃ μίαν ἀκτίνα ἐλπίδος καὶ παραμυθίας· κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὰ πράγματα φθάνουν εἰς μίαν ἀκμὴν, ἐν ἣ, ἀφ' ἧ ἀρθῆναι κάθε νέφος, καὶ διαλυθῆναι κάθε φόβος, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ ἀνιάται.

Ἐνας νέος κενόδοξος λαμβάνει μίαν ὕβριν· νομίζει ὅτι ἀτιμάσθηκεν ὄχι μόνον εἰς γνωίμους, ἀλλὰ εἰς κάθε μέρος τῆς πόλεως, εἰς κάθε μέρος τῆς κόσμου, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα. Πόθεν ποροέρχεται λοιπὸν ἡ ἀδημονία, ὅπου τὸν παροργίζει, δὲν εἶναι γρη῏α γὰρ τὸ ζητῶμεν· ἀν' ὅμως αὐτὸς ἠθέλε νὰ πληροφορηθῆ, ὅτι κάθε ἀνθρώπος ἔχει ἀρκετὰς ἀχολίας ἐδικὰς τῆς, καὶ δὲν δύκαιρεῖ νὰ συλλογίζηται διὰ τῆς ἄλλης· ὅτι περὶ τῆς συμβάντας τῆς θέλην οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἄλλο, ὅτι πλεονέκτημα τὸ πολὺ πολὺ εἰς μίαν ἢ δύο συναναστροφὰς κηφύων ἀνθρώπων, καὶ μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἢ τὸ πολὺ εἴνα μίαν, κανεὶς δὲν θέλει ἐνθυμηθῆναι πλέον μήτε τὸ συμβεβηκὸς τοῦ, μήτε αὐτὸν τὸν ἴδιον, βέβαια δὲν ἠθέλον ἔχει πλέον τόσῳ ἀδημονίαν.

Ἄλλω καθ' ἑνὸς ἔχει τὴν ἀλαζονείαν, ἢ τὴν ἀνοησίαν νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν κέντρον τῆς παντός· καθ' ἑνὸς σοχάζεται, ὅτι τὰ ὄμματα ὅλα τῆς κόσμου εἶναι

70 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α', Φαντασία.

προσηλωμέναι εἰς αὐτὸν μόνον, ὅτι εἰς τὰ μικρὰ συμβεβηκότα του πρέπει νὰ λάβῃ μετοχὴν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐκ τούτου λοιπὸν πρέρχονται αἱ περιαισώτεραι θλίψεις μας, καὶ τὰ περιαισώτερα ἀτοπήματά μας· ἀλλ' γυμνωθῶμεν ἀπὸ αὐτῶν τὴν πόρνηψιν, ἀλλ' πληροφορηθῶμεν, ὅτι τῆς ἄλλης ὀλίγον, ἢ τελείως δεῦρ' ἡμεῖς περὶ ἡμῶν, θέλει εἰμεθα φρονιμώτεροι καὶ ἀδαιμονέστεροι.

Ἐπαυελθόντες λοιπὸν ἀπὸ ταύτων τὴν μικρὰν παρέχβασιν εἰς τὸ προκείμενόν μας, λέγομεν ὅτι εἰς καθέπε δυσυχίαν πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ βέβαιον, ὅτι τὸ κακὸν εἶναι πάντοτε μικρότερον ἀπὸ ὅ,τι μᾶς φαίνεται. Ὅποιαδήποτε ἔξω καὶ ἀν' ἀποκλήσωμεν διὰ νὰ χαλινοῦμεν τὴν φαντασίαν, εἶναι βέβαιον ὅτι αὐτὴ κατ' ἀρχὰς δεῦρ' θέλει λείπει νὰ ἐνεργήσῃ ὀπωσοῦν τὴν δραστηρίαν τῆς· καὶ σωειθισμένη κατὰ τὸ φυσικόν τῆς νὰ μᾶς κάμνῃ νὰ βλέπωμεν τὰ πράγματα διὰ τῆς μικροσκοπίων, ἢ τῆς καλυμμένων πολλαπλασιαστικῶν ὑάλων (1), θέλει μᾶς κάμνῃ νὰ βλέπωμεν τὰ κακά μας πάντοτε ἢ μεγαλύτερα, ἢ πολυαιθμότερα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι καθ' ἑαυτά· ὁ λόγος ὅμως μᾶς πείθει, ὁ λόγος σχεδὸν μᾶς ἀναγκάζει νὰ τὰ πισθῶμεν μικρότερα καὶ ἀπὸ ὅ,τι φαίνονται.

Σ. Θ'.

---

(1) Οἱ πολλαπλασιαστικοὶ ὑάλοι εἶναι τεχνητοὶ ἔχοντες σχῆμα ἡμισφαιροειδές, ὅμοιον μὲν τῷ σφονδύλι, ὅπῃ μεταχειρίζονται αἱ γυαλκίαι· εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κυρτοῦ μέρους εἶναι πελοχυτοὶ εἰς ἐπίπεδα, καθὼς οἱ ἀδάμαστες ὅπῃ φορῶμεν εἰς τὰ δακτυλίδια. Ἄν προσαρμόσῃ τινὰς εἰς αὐτὸν ποικίλους ὑάλους εἰς τὸν ὀφθαλμόν τε ἔχων τὸ ἐπίπεδον τῆς ἡμισφαιρῆς πρὸς τὸν ὀφθαλμόν, ὅ,τι ἀντικείμενον θεωρήσῃ δι' αὐτὴν τὴν ὑάλον πολλαπλασιάζεται εἰς ὅσα ἐπίπεδα ἔχει τὸ κυρτὸν μέρος τῆς ὑάλου· μίαν λαμπάδα φέρει πρὸς αὐτὴν ἀκαμμένῳ τῶν βλέπει πολλαπλασιασμένῳ ἢ τετρακόντῳ ἢ πενήκοντῳ λαμπάδασι κτλ.